

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam
Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In
Qvibvs Singlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo
Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt I. An poßibilis sit unio ecstatica et realis animæ cum Deo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

CAPVT I.

*An possibilis sit unio ecstasica & realis
animæ cum DEO.*

NON defecere hoc etiam sæculo nonnulli Scholastici Theologi, existimantes hanc, quam nos *ecstasiam* & *realem*, siue *fructivam unionem* nuncupamus, tem esse à mysticis Doctores adinventam, non tamen ex Evangelio aliisve Scripturæ locis, siue Patrum doctrina posse probari; unde hi qui Theologorum nomine inaniter gloriantur, mysticorum doctrinam in hac parte tanquam vanam, ineptam, seu potius phantasticam irridere solent, cum tamen sint Scripturæ sacræ oracula, non pauca, Patrumque testimonium a quamplurima, quæ unionem hanc apertis verbis confirmant, ut plenius ex dicendis infra constabit.

Horam Theologorum intentio probari potest primo, quia unio realis cum DEO verè est possessio ipsius DEI, hæc autem haberi non potest in vita præfenti, cum hæc sit propria felicitas Beatorum.

Secundo, ista DEI possessio, vel habetur simul ab intellectu & voluntate, & tunc est perfecta beatitudo, vel solum ab intellectu sine voluntate, & hoc etiam videtur impossibile, cum intellectus non possit DEUM videre aut possidere, absque eo quod voluntas eam necessariò amet & amplectatur, nec potest à voluntate sola sine intellectu, quia voluntas nequit DEUM amare, nisi prius intellectus DEUM cognoscit; ergo si voluntas immediata amet, intellectus debet DEUM necessariò immediatè cognoscere, ac illi uniri sine ulla specie, quod proprium est Beatorum.

Ultimo robori potest hæc sententia, quia Apostolus: *vinculam perfectionis* charitatem appellat, quia in ea habitantia hic Christiana perfectio consistit; & hanc diebus singulis, in oratione Dominica flagitamus illis verbis, *Fiat voluntas tua, fructu igneæ aliam unionem præter hanc inquirens in hac vita.* Hæc sunt argumenta, in quibus fundatur horum novissimorum Theologorum sententia, quæ quidem temeritate non caret, ex Scripturæ testimoniis manifestius ostendemus.

Sed priusquam Scripturæ sacræ testimonia producamus, illud in primis animadvertendum est, Scripturam sacram non semper iisdem verbis, quibus nos unionem usurpamus, appellare solere, sed & pluribus aliis, æquipollentibus tamen, quorum aliqua unionem ipsam, scilicet: *strictissimam animæ cum DEO per amorem cum ingenti suavitate connexionem*, siue *arcanum vinculum*, alia incredibilem dulcedinem, alia mirabilem splendorem, alia demum nunc effectus, nunc proprietates ac circumstantias alias clarissimè manifestant, ut jam jam, antequam ad ulteriora progrediamur, & variis epithetis in sacra Scriptura huic unioni attributis, siue figuris tam veteris, quam novi Testamenti non obscure constabit.

Innumera penè sunt, eaque præclara, quæ in sacri. Literis sub variis nominibus de hac singulari unionem prædicantur, quorum aliqua Gerlon Tom. 2. *sermone de Spiritu sancto* considerat. 2. his verbis refert: *Ista est pax*, inquit, *quæ exu-*

perat omnem sensum, pax quam mundus dare non potest. Et intrinsecus Spiritus Dominicus est, qui replet in bonis desiderium nostrum, qui adipe frumenti satiat nos, qui dat manna absconditum, quo Propheta pastus eructat: *Quam magna multitudo dulcedinis tua Domine, quam abscondisti timentibus te!* Hic est & alius filiorum DEI, habens nomen scriptum, quod nemo novit, nisi qui accipit. Hic in divinitate caligantem instat Moysi vocatur spiritus: hic in sibilo auræ tenuis sentitur Dominus, hic in thalamo dormit & requiescit Salomon pacificus, & Benjamin adolescens in mentis excessu; hic gustatur sapor mellis, sapor propter illuminationem intellectus, mel propter dulcorationem affectus. Hic Moyses mysticus ducit gregem virgum suarum in interiora deserti. Hic sedet solitarius, & levat se supra se, ubi Dominus loquitur ad cor ejus. Hic dicit Petrus, Bonum est nos hic esse; & Philippus, Sufficit; & Maria Magdalena, Vidi Dominum, & hæc dixit mihi. Hic introducitur anima in cellam vinariam, ubi bibit ebriam sobrietatem spiritus, ubi suspirabunda epithalamium canens verba dimidiat, *Dilectus meus mihi, ait & ego illi; ego dormio, & cor meum vigilat. Hic obestatur dilectus de dilecta: Adjuro vos filia Jerusalem, ne suscitetur, vel evigilare faciat dilectam donec ipsa velut.*

Idem Tom. 3. tract. 9. super Magnificat, pulchra alia etiam hujus altissimæ mentis cum DEO fructivæ conjunctionis epitheta siue nomina in unum coegit. Dicitur, inquit, *mansio DEI in homine, & hominis in DEO.* Dicitur *vivificatio & habitatio vitæ æternæ* saltem in radice, ut hic, *Vivet in æternum, quia suam gratiam habet.* Dicit autem Apostolus, quod gratia DEI est vita æterna. Dicitur & *osculum oris sponsi, quod petit sponsa.* Dicitur *lac & vinum, & unguenta, & oleum effusum.* Dicitur *introductio in cellaria, conjunctio dilecti inter ubera sponsæ tamquam salsesculus myrrha.* Dicitur *suus decor, sua quies in lectulo florido.* Hæc est donum perfectum de sursum descendens, non ascendens de deorsum. Hæc est Sapientia divinitus inspirata cum suis laudibus universis. Hoc divinum silentium, hoc sibilus auræ tenuis, hoc susurrum verbi absconditi, hoc vox quasi auræ lenis, immo & tonitruum magni; & ut ad unum colligamus innumeras, quidquid sonat mansionem, vel habitationem, vel inhesionem, vel unitatem unius corporis & unius spiritus, anima cum DEO, sponsa cum sponso, unica cum unico. Hactenus ille.

Oportet jam ut speciatim ex aliis Scripturæ locis hanc unitatem animæ cum DEO deducamus. Primo, Gen. 2. illis verbis, *Immisit Dominus soporem in Adam*, non obscure significatur: nam, ut bene Interpres advertunt, pro *sopore* Hebraicè est *Thardemah*, id est, *immisit gravem & profundum somnum*: unde patet, non tantum somnum hic, sed etiam simul cum somno raptum siue ecstasim mentis ad divina intuentia intelligi. Imo sunt qui putent, Adamum in hac ecstasi DEI essetiam vidisse in quam sententiam aperte inclinat Richardus in 2. dist. 23. art. 2. q. 1. Sed quidquid sit de hac re, illud videtur apud Patres certum, Adam in hac ecstasi accepisse à DEO scientiam infusam omnium rerum, ac pari modo sibi infusam fuisse fidem & cognitionem rerum supernaturalium altissimam, & denique summum contemplationis DEI & Angelorum gradum fuisse adeptum, ut ex S. Augustino & Gregorio Pererius docet ibidem.

Secundo, Exodi 33. cap. illis verbis, quibus Moyses humiliter petebat à DEO, *Ostende mihi faciem tuam*, hujus Unionis, de qua loquimur, præcipuè

Oo

fieri

sed. 4.
cap. 6.

Variis
symbolis
& nomi-
nibus hæc
unio in
divinis
litteris
exprimi-
tur.

Partem
negativam
tuentur
nonnulli
scholasti-
ci Theo-
logi.

Probant
suis ar-
gumentis.

Sententia
affirmans
multis
sac. Scri-
pturæ tes-
timoniis
probat
ac confir-
matur.

Vid. T. 6.
7. Biblio-
th. Theo-
log. n. 1.
Dominici
lib. 7.

fieri mentionem, ex ipso contextu aperte colligitur. Nam in primis loco illorum verborum, *Ostende mihi faciem tuam*, Septuaginta vertunt, *Ostende mihi te ipsum manifeste*, aut *cognoscibiliter*: non quia Moyses his verbis claram DEI visionem vel essentiae divinae intuitum postulare videatur, sed potius clarior DEI visionem, quam in via de lege ordinaria DEUS viatoribus solet concedere, ut recte advertit D. Thomas 1.2. q. 98. art. 3. ad 2. ubi explicat hunc locum de contemplatione altissima, quae est infusa divinae essentiae visionem, quae nunquam sine altissima amoris divini unione reperitur, quo etiam sensu idem D. Thomas 1. p. q. 12. art. 11. ad 1. exponit illam visionem Jacob Gen. 32. *Vidi Dominum facie ad faciem*, &c. Videndus quoque S. Gregorius in illa verba Job. 33. *Videbit faciem ejus in nubilo*, quae in eodem ferme sensu ab illo declarantur lib. 24. Moral. cap. 7.

Tertio, Verbis adeo illustribus haec animae ex DEI unione & desponsatione felicitas proveniens ab Isaia multis in locis aperte describitur, ut vix clariores testimonia ex universa Scriptura depromi possint: enim cap. 35. Spiritu prophetico futuram Messiae temporis ingentem bonorum spiritualium uberitatem eo verborum ornatu ac sententiarum gravitate depinxit, ut nihil excogitari videatur posse sublimius. Primum enim Ecclesiam quasi desertam, & tempore Legis veteris amentem, habituram esse affirmat tempore gratiae speciem illam, quam habuerunt montes, pulchritudinis atque uberitatis nomine in Scriptura sacra laudati: deinde, illo tempore spe futurae libertatis, languentes & abjectos animos confirmandos ac roborandos fore; demum, Evangelici temporis statum ac spirituale incrementum, ad finem usque capi is mirifice describit. Quare non abs re erit, universum Isaiae caput huic tractationi inferere.

Latabitur deserta & inopia, & exultabit solitudo, & florebit quasi lilium. Germinans germinabit, & exultabit latibunda & laudans: gloria Libani data est ei: decor Carmeli, & Saron, ipsi videbunt gloriam Domini, & decorem DEI nostri. Confortate manus dissolutas, & genua debilia roborate. Dicite pusillimis: Confortamini, & nolite timere: ecce DEVS vestre ultionem adducit retributionis: DEVS ipse veniet, & salvabit vos. Tunc aperientur oculi eorum, & aures surdorum patebunt. Tunc saliet, sicut cervus claudus, & aperta erit lingua mutorum: quia scisse sunt in deserto aquae, & torrentes in solitudine. Et quae erat arida, erit in stagnum, & sitiens in fontibus aquarum. In cubilibus, in quibus prius dracones habitabant, orietur viror & alani & junci. Et erit ibi semita & via, & via sancta vocabitur: non transibit per eam pollutus, & hac erit vobis directa via, ita ut stulti non errant per eam. Non erit ibi leo, & mala bestia non ascendet per eam, nec invenietur ibi: & ambulabunt qui liberati fuerint. Et redempti à Domino convertentur, & venient in Sion cum laude: & letitia sempiterna super capita eorum: gaudium & letitiam obrinebunt, & fugiet dolor & gemitus.

Expendenda sunt illa verba: *Exultabit solitudo, & florebit quasi lilium* gloria Libani data est ei, decor Carmeli, & Saron, ipsi videbunt gloriam Domini, & decorem DEI nostri, &c. verè enim his verbis allusile videtur Isaia ad illud Psal. 62. *In terra deserta, & inopia, & iniqua, sic in sancto apparuit tibi. Quasi dicit: Animam, quae prius erat deserta, arida, atque infusa, convertendam in locum irriguum & amoenum, cuius speciem & decorem montibus Libani & Carmeli idèò comparat, quia illi*

montes speciosissimi ac fecundissimi, atque delictis pleni in Terra promissionis habebantur. Praeerea illis verbis, *Ipsi videbunt gloriam Domini, & decorem DEI nostri*, quid aliud aptius clariusve potuit significari, quam illapsus ille, sive manifestatio DEI in mentibus defecatis, quae DEUS animam amplectitur ac deosculatur, ac se tangendum ac osculandum praebe, quaque victissim anima amplectitur ipsum DEUM: hanc enim esse propriissimè Unionem ecclesiasticam & fructivam, superius attigimus.

Deinde verba illa silentio non sunt praetermittenda, *Tunc aperientur oculi eorum*, utque ad finem, *Gaudium, inquam, & exultationem obrinebunt*. Quibus quid aliud à Propheta significari putas, nisi abundantiam gratiarum & donorum, quae illis verbis, *Scisse sunt in deserto aquae, & torrentes in solitudine*, & quae erat arida, erit in stagnum, & sitiens in fontibus aquarum, denotatur aperte: non enim putei vel fontis aquarum, sed & torrentis copia describitur. Demum quid putas per eorum salutarum, & linguae mutorum apertionem, &c. aliaque similia, nisi varios effectus hujus divinae cum Deo conjunctionis denotare?

Idem quoque Isaia cap. 58. si attentè & profundè consideretur, non obsecrè sanè hujus DEI cū anima per amorem vinculi tenacissimi effectus docuit, dicens: *Et requiem tibi dabit Dominus semper, & implebit splendoribus animam tuam, & eris quasi hortus irriguus, & sicut fons aquarum, cuius non deficiet aqua. Et post pauca: Tunc delectaberis super Domino, & suffollam te super altitudines terrae, & cibabo te hereditate Jacob patris tui. Haec Isaia. Quibus expressè verbis requiem sive delectationem mirabilem, quam anima percipiet in hoc osculo patris, lucem & splendorem, quo mens à tenebris eruta illuminatur, ac felicitatem insignem qua in hoc statu fruatur, aperte declarat: quod similitudine horti irrigui ostendit. Magna sanè est horrorum amoenitas ac jucunditas: quare DEUS animae à tenebris liberatae felicitatem cum irriguo horto comparat, cui jugis aqua decesse non solet. Est autem haec comparatio Scripturae familiaris. Psal. 1. de iusto: *Erit sicut lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum*. & Jerem. 31. *Eritque anima eorum quasi hortus irriguus.**

Observa interim, qualia DEUS bona vitis perfectis promittat, qualia inquit habere solet hortus, qui in pingui solo collocatus est, & cui aqua perennis nunquam deficit.

Demum iterum suavitatem ac delectationem, quam mens in hoc statu degustat, illis verbis exponit: *Tunc delectaberis super Domino*, & ultra addit, & suffollam te super altitudines terrae. Ubi illud verbum altitudo non tam proprie quam figuratè pro terrae bonitate sumitur, cui tanta inest uberitas, ut manare dicatur lacte & melle. Explicat autem deinde satis aperte, quanam sit illa terrae bonitas seu altitudo metaphorica, dum subdit: *Et cibabo te hereditate Jacob*, nempe Terrae promissionis, sive summæ jucunditatis & delectationis, quam spiritualiter DEUS animae sibi unitae promittit.

De hac altitudine terrae optime Grego. lib. 31. Moral. cap. 34. Hoc namque esse speciale specimen electorum solet, quod sic sciunt praesentia iter capere, ut per spei certitudinem noverint jam se ad altum pervenisse: quatenus cuncta quae praeterflunt, suo se esse videant: atque omne quod in hoc mundo sequitur, amore aeterni actu calcant. Hoc est enim, quod sequen-

si se anima per Prophetam Dominus dicit; Sustollam te super altitudines terra. Quasi quaedam namque inferiora terra sunt, damna, contumeliae, egestas, abjectio, quae ipsi quoque amatores saeculi, dum per larem viae planticem amulant, vitando calcare non cessant. Altitudines autem terra sunt, lucra rerum, blandimenta subditorum, divitiarum abundantia, honor, & sublimitas dignitatum; quae qui per ima adhuc desideria incedit, eo ipso alta aestimat, quo magna putat: at si semel cor in caelestibus figitur, mox quam abjecta sint cernitur, quae alta videbantur. Haec Gregorius.

Constat igitur ex dictis, quae ratione haec tam grandia ac tam illustria, quae a DEO per Isaiaam promissa sunt, non ad quemlibet iustum, sed ad eos qui praeclearis virtutibus praediti sunt, ac qui à terra rerum supernarum intuitione ac amore longissime distant.

Quarto, Ex libro Cant. expressius quam aliunde haec anima cum DEO sponatio, conjunctiove sive amplexus colligitur. Quis enim hunc librum, si attentè perspexerit, totum in DEI & sponsae ejus animae divinis enumerandis amoribus ac sponatione immorari non videat? Propterea compositus est ille Canticorum liber scilicet, ut fructivi & motui amoris exercitia sub typo nuptiarum exprimerentur. Quid enim aliud osculum, quod anxie perit sponsa, quid vinum, quid cella vinaria, quid ubera, unguentum, oleum effusum significat, nisi felicem istam unionem per castos amores inter sponsum DEUM & animam sponsam? Quid praeterea innuit illud valnus, languor ille & liquefactio, quibus sponsa affecta, aliquando liquefieri non raro in hoc libro introducit? Fugate me, inquit, floribus, stipate me malis, quia amore languor: quia vulnerata a charitate ego sum. Denum post tota, spiritus & languores, animique defectionem, quid sibi vult laeva sponsi sub capite sponsae, & dextera illius amplexans, nisi quod jam fructum gustui suo suavissimum, quem antea quaecebat, perceperit, ac tota in totum lapsa & collapsa tota, complexa suavissimo, serenissimo, & casto in sponsi sinu composita quiescat?

Quia vero est prolixum opus, singula quae ex Canticorum libro proposuimus, Patrum testimonio corroborare; ideo primam tantum sponsae petitionem exponam. Osculetur me, inquit, osculo oris sui. Per quae verba Gregorius Nyssenus piam animam DEI fruitionem, quae unioe sit charitatis, efflagitare docet. A qua sententia non dissentit Augustinus lib. de Amicitia, cap. 6. Tom. 4. Sanctus verò Gregorius Papa in cap. 1. Cant. Spiritus sancti praesentiam sive manifestationem, osculo ab sponsa petito denotare asserit: cujus sententiae subscribit D. Bernardus, qui serm. 3. 4. & 5. distinguit triplex osculum; primum pedis, secundum manus, tertium verò oris. Quod tunc contingit, inquit Bernardus, cum jam consumpto lactu patientia, jam acceptis virtutum donis, mens caelesti desiderio inspirata, ad secreta interioris cubiculi gaudia impatiens amoris introduci desiderat, ac proinde congruentissime tertium petens, inquit, Osculetur me osculo oris sui: id est, Vnum quod mihi restat efflagito, ut perfecte per Spiritus sancti infusionem cum meo uniar dilecto. Vide eandem Bernardum serm. 8. in Cant. bi: Nec enim exiguum aut vile putat osculari ab osculo, quod non est aliud nisi infundi Spiritum sanctum.

Eti infra: Petit osculum, id est, Spiritum sanctum invocare, per quem accipiat simul & scientiae gustum, & gratiae condimentum: est quippe Spiritus sapientiae Thom. à Iesu Oper. Tom. 11.

& intellectus, qui instat apud ceram portantis & mel habet omnino, & unde accendat lumen scientia, & unde infundat saporem gratia. Haec ille. Quibus aperiè verbis anima divino amore vulnerata, non tam graviam & amicitiam sponsi, quam ipsius sponsi gratiae & charitatis auctoris praesentiam & osculum petit.

Quinto, Hujus quoque altissimae cum DEO Unionis S. Joannes Evangelista cap. 14. meminit, dicens: Qui habet mandata mea, & servat ea, ille est qui diligit me. Qui autem diligit me, diligetur à Patre meo; & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum. Quae verba S. Cyrillus lib. 10. cap. 1. de perfecta manifestatione DEI intelligit, quae fit viris qui in sanctitate proveci sunt, quibus DEUS multò magis se manifestat, ac ad cognoscendum se praebet: quod intelligere oportet, ut bene adnotavit Toletus ibi, non de cognitione speculari, quae etiam in peccatore potest esse major quam in viro perfecto; sed practica & experimentalis, quae DEUS hic agnoscitur per notitiam unitivam & experimentalem, ut infra plenius declarabimus.

Sexto, S. Apostolus Paulus non semel in Epistolis hanc ecstasiam unionem confiteretur. Epistola enim 2. ad Corinth. cap. 3. sic scribit: Sive mente excelsimus, DEO; sive sobrii sumus, vobis: charitas enim Christi urget nos, &c. In quae verba Theophylactus. Insaniebat, inquit, itaque Paulus amatoris quadam insania DEUM amans, ac amatoris instar illi vivens, nempe ad amatum extra seipsum raptus, ac totus in DEUM translatus, nec suam ipsius vitam vivens, sed illum quem amabat. Quare S. Augustinus, Beda, & Anselmus, hunc locum accipiunt de ecstasi & rapto Pauli. Quid est, inquit Augustinus apud Bedam, Mente excelsimus DEO, ut illa videamus quae non licet homini loqui? Idem quoque Augustinus in Psal. 113. Quid est, Mente excelsimus DEO? Excelsimus omnia ista carnalia, & quod vidimus, effici non possumus. Mente enim tunc gustatur, quod lingua exprimi nequit.

Septimo, Idem Apostolus 2. ad Corinth. c. 12. docet. Scio, inquit, hominem raptum usque ad tertium caelum. Et infra dicit: quod raptus sit in paradysum, & audivit arcana verba, quae non licet homini loqui. Et licet hunc locum Pauli multi ex Patribus intelligant de rapto Pauli ad visionem divinae essentiae, cui sententiae adherent S. Augustinus, S. Thomas, & plures alii; contrariam tamen opinionem quamplurimi etiam ex Patribus probabiliorum judicant, inter quos fuit Hieronymus, Gregorius, Cyrillus, Chrysostomus, ac passim alii tam Patres, quam Scholastici Doctores, quorum meminit Molina 1. p. q. 12. art. 11. disput. 2. Hi omnes in hoc rapto tam ad tertium caelum, quam ad paradysum, intelligunt Apostolum non tantum intellectu raptum, ac altissima vidisse mysteria, sed & voluntate ineffabilem inde voluptatem hausisse; hanc enim significare docent illam vocem paradysum.

CAPUT II:

*Diluuntur argumenta in initio capitis
praeccedentis proposita.*

Respondendum nunc est argumentis divinam hanc unionem impugnantibus. Ad primum respond. Quod quamvis in hac vita DEI perfecta

Q o 2

pos.